

*Харківський національний університет внутрішніх справ:
20 років у статусі національного*

але й закріплювати відповідні загальні підходи у таких керівних документах, як Концепції та Стратегії більш високого рівня, що стосуються інших питань правоохоронної діяльності (наприклад, затверджені Кабінетом Міністрів України чи Президентом України).

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Концепції розвитку кінологічних служб центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, та Національної гвардії України до 2020 року : Наказ МВС України від 24.05.2017 № 442 // ІАС Консультант : сайт. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=0A0SEF60A6> (дата звернення: 03.02.2021).

2. Серховець С. В. Сутність та зміст кінологічного забезпечення оперативно-службової діяльності правоохоронних органів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*. 2014. № 1 (70). С. 147–156.

3. Серховець С. В. Формування готовності майбутніх офіцерів правоохоронних органів до кінологічного забезпечення оперативно-службової діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2016. 261 с.

Одержано 05.02.2021

УДК 342.7

Олена Сергіївна ЄЛІСЄЄВА,

курсант групи Ф1-19-103

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Віктор Вікторович ЛАЗАРЄВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9468-0497>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПОЯВА НОВОЇ КАТЕГОРІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НЕОБХІДНОСТІ ЇЇ ЗАХИСТУ

Сучасні технології дедалі активніше динамізують правове середовище країн світу. Це зумовлюється зміною як загальних світових стереотипів щодо побудови якісного правового простору, так і конкретно-зорієнтованими показниками загального добробуту країн, що обрали сучасний спектр розвитку, який ґрунтується на застосуванні сучасних цифрових технологій у всіх сферах суспільного життя. Україна, будучи демократичною, соціальною, правовою державою, про що зазначено в Конституції, має основним обов'язком утвердження і забезпечення прав і свобод людини [1]. З огляду на це, необхідним для нашої держави є створення якісного механізму забезпечення та захисту прав людини у сучасних реаліях ХХІ сторіччя.

З розвитком цифрових технологій виникає і нова категорія прав людини – категорія цифрових прав. 6 липня 2012 року під час проведення 20-ї сесії Комітету з прав людини ООН було прийнято Резолюцію про сприяння та захист прав людини в Інтернеті (оригінальна назва – Resolution on the Promotion, Protection, and Enjoyment of Human Rights on the Internet) [2]. Означена подія стала початком світового визнання нової категорії прав людини та створення надійних механізмів для її захисту.

За визначенням української громадської організації «Платформа прав людини», цифрові права – це права людини в онлайн середовищі, які включають, зокрема, право

на доступ до Інтернету, право на свободу висловлювання, право на захист приватності та інші права людини, реалізація яких відбувається за допомогою цифрових технологій [3].

Наразі доступ до інтернету не визнається як «право людини», проте у законодавстві деяких країн світу це вже знаходить своє юридичне втілення. Так, у Бразилії спеціальний закон The Internet Bill of Rights, ухвалений у 2014 році, визначає, що забезпечення загального доступу до інтернету є метою цього регулювання [6].

В Україні, наразі ясно простежується курс цифровізації суспільства, що підтверджується створенням окремого міністерства — Міністерства цифрової трансформації. З огляду на це, виникає потреба якісного моніторингу та захисту прав громадян. Даним дослідженням в Україні, наприклад, займається ГО «Платформа прав людини», яка у 2018 році за підтримки Counterpart International реалізує проект з моніторингу порушень прав людини онлайн. Моніторинг включає як відстеження порушень, так і їх юридичний аналіз. Даний проект дозволяє встановити кількість та характер порушених цифрових прав, а також встановлює способи їх мінімізації. Відповідно до звіту «Платформи прав людини» за грудень 2020 року ними було виявлено наступні порушення:

- 1 (один) факт порушення цифрових прав загального характеру у вигляді обмеження доступу до Інтернету, який стосуються 240 веб-ресурсів;
- 29 (двадцять дев'ять) фактів порушення цифрових прав індивідуального характеру, які стосуються права на свободу вираження поглядів у цифровому середовищі;
- 3 (три) потенційні загрози для свободи слова та права на приватність в Інтернеті в Україні, про які свідчать 11 (одинадцять) фактів потенційних порушень цифрових прав, виявлених під час моніторингу [4].

З урахуванням відповідних результатів моніторингу, постає питання щодо створення якісного механізму захисту цифрових прав українців. Тому доцільним є побудова нової сучасної інституції, котра на загальнодержавному рівні здійснювала б, по-перше, моніторинг порушених прав, а, по-друге, здійснювала захист та відновлення порушених прав, мала б співпрацю з іншими правоохоронними органами у цьому питанні.

Цікавим є створення інституту Уповноваженого Верховної Ради України із захисту цифрових прав, що діятиме також на регіональному рівні. В Україні наразі діє інститут Уповноваженого Верховної Ради України, що має як загальну спеціалізацію, так і галузеву (мовний омбудсмен, омбудсмен з прав дитини), проте наразі цього недостатньо. Відповідний висновок можна зробити хоча б з того, що щорічно в Україні фіксують десятки тисяч порушень основоположних прав. Так, згідно щорічної доповіді українського омбудсмена за 2019 рік, було зафіксовано 33 838 тисяч порушень прав людини [5].

Висновок. Отже, для дієвої охорони й захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні необхідним є створення нових інституцій. Регіональні інститути Уповноважених з прав людини, що мали б регіональну спеціалізацію, могли б зменшити тиск на роботу омбудсмена сьогодні. З огляду на активну цифровізацію суспільства, необхідним стає побудова інституту Уповноваженого Верховної Ради України із захисту цифрових прав громадян. Цифрові права, що являють собою нову категорію прав, яка є результатом епохи активного розвитку цифрових технологій, потребують законодавчого закріплення та дієвих механізмів захисту.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-254к/96-вр> (дата звернення: 05.02.2021).
2. Резолюція про сприяння та захист прав людини в Інтернеті : від 27.06.2016 // Центр демократії та верховенства права : сайт. URL: https://www.article19.org/data/files/Internet_Statement_Adopted.pdf (дата звернення: 05.02.2021).
3. Методологія моніторингу порушення цифрових прав (Індекс порушення цифрових прав в Україні) // Платформа прав людини : сайт. URL: <https://www.ppl.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/Методологія-.pdf> (дата звернення: 31.01.2021).

4. Моніторинг порушень цифрових прав в Україні : аналіт. звіт (період моніторингу – грудень 2020 року) // Платформа прав людини : сайт. URL: <https://www.ppl.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Індекс-порушення-цифрових-прав-в-Україні-за-грудень-2020-року.pdf> (дата звернення: 05.02.2021).

5. Щорічні та спеціальні доповіді // Уповноважений Верховної Ради з прав людини : офіц. сайт. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/> (дата звернення: 05.02.2021).

6. Brazil Internet Bill of Rights // ITS : сайт. URL: https://itsrio.org/wpcontent/uploads/-2018/02/v5_comsapa_pages_miolo_Brazil-Internet-Bill-of-Rights-A-closer-Look.pdf (дата звернення: 05.02.2021)

Одержано 06.02.2021

УДК 347.155

Віра Олександрівна СКРИННІК,

студентка магістратури факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ВІКУ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ОБСЯГ ЇЇ ЦИВІЛЬНОЇ ПРАВОЗДАТНОСТІ

Актуальність дослідження питання щодо впливу віку фізичної особи на обсяг її цивільної правоздатності обумовлена тим, що у людини, як учасника цивільних правовідносин, з віком може змінюватися обсяг цивільних прав та обов'язків, які вона може мати. У контексті проведення рекодифікації цивільного законодавства України положення про цивільну правоздатність фізичної особи та її обсяг викликають певний науковий інтерес з позиції визначення напрямів удосконалення цивільного законодавства України в цій частині.

Здатність мати цивільна права та обов'язки (цивільну правоздатність) мають всі фізичні особи. Цивільна правоздатність фізичної особи виникає з моменту народження людини та закінчується у момент її смерті. Так, з моменту народження фізична особа може бути власником майна, що передається їй у порядку спадкування, може мати право користування житлом тощо.

Згідно з ч. 3 ст. 25 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р. (далі – ЦК України), у випадках, встановлених законом, здатність мати окремі цивільні права та обов'язки може пов'язуватися з досягненням фізичною особою відповідного віку [1]. Отже, ЦК України містить лише загальні положення щодо впливу віку фізичної особи на обсяг її цивільної правоздатності. Особливості набуття певних цивільних прав та обов'язків фізичною особою і, відповідно, здатності мати ці цивільні права та обов'язки врегульовано, зокрема, такими нормативно-правовими актами, як Закон України від 19 грудня 1995 р. № 481/95-ВР «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» [2], постанова Верховної Ради України від 17 червня 1992 р. № 2471-XII «Про право власності на окремі види майна» [3], яка має додаток № 2 «Спеціальний порядок набуття права власності громадянами на окремі види майна», Закон України від 14 липня 2020 р. № 768-IX «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» [4].

Частина 2 ст. 63 ЦК України передбачає, що опікуном або піклувальником може бути лише фізична особа з повною цивільною дієздатністю. За загальним правилом,